

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

Հայաստան
Թուրքերեկ
912

Իսթանբուլում
1889

2004

Handwritten: 1598
U - 46

ԹԱԼԻՊ ՎԷ ՎԱԻԶ

ԵԱԽՕՏ

ԽԵԼԱՍ ԹԵՐԹԻՊԻ

Printed in Turkey

ԷՍԷՐ Ի

ՊԱՏ. ՊՈԶԵՄՓ ՍԹԵՆԸՍ

معارف عمومیہ نظارت جلیا سنک ۳ ذی القعدہ ۲۰۶ و ۱۹ حیران
۳۰۵ تاریخلی و ۳۳۱ نومرولی رخصتنامہ سبلہ نشر اولمشدر
مصارفی آمریقان مسیونر شرکتی طرفندن تسوید اولندرق طبع اولمشدر

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ Տ Ա

ՄԱԹՊԱՒ Ի Ա. ՅԱԿՈՐ ՊՅԱՃԵԱՆ

ՀԻՆՃԱՆՃՈՒՐ ԵՕԻՈՒՇԻ ԿՈՄԵՏՈ ԶԵ

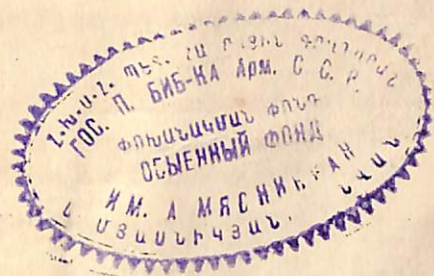
1889

Handwritten: 45

1598

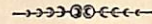
Printed in Turkey

ԹԱԼԻՊ ՎԷ ՎԱ՛ԻԶ

ԵՍ.ԽՕՏ

ԽԵԼԱՍ ԹԵՐԹԻՊԻ

ԷՍԵՐ Ի

ՊԱՏ. ՊՈԶԵՄՓ ՍԹԵՆԸՍ

معارف عمومیہ نظارت جلیہ سنک ۳ ذی القعدہ ۳۰۶ و ۱۹ جزیران
۳۰۵ تاریخلو و ۳۳۱ نومرولی رخصتنامہ سیلہ نشر اولمشدر
ومصارفی آمریقان مسیوز شرکتی طرفندن تسویہ اولنہرق طبع اولمشدر

Ի Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ Տ Ա

ՄԱԹՊԱ՛Ա.Ի Ա. ՅԱԿՈՒ ՊՕՅԱՃԵԱՆ

1889

797 ԱԸ

ԹԱԼԻՊ ՎԷ ՎԱ՛ԻԶ

ԵՍ.ԽՕՏ

ԽԵԼԱՍ ԹԵՐԹԻՊԻ

«Իմտի սիզ քէօթիւ օլտըղընըզ հալտէ, էվլ լատընըզա էյի 'աթիյէ վէրմէյի պիլիր իսէնիզ, սէմավի փէտէր քէնտինտէն տիլէյէնլէրէ նէ գատար զիյատէ ըուն իւլ Գուսսը վէրէճէք տիր» Դուկ. 11. 13: «Տիլէյինիզ սիզէ վէրիւ լէճէք տիր» Մատթ. 7. 7:

Թալիպ. 1. Դֆէնտիմ, վա՛զլարընըզտա տէֆ'աթիլէ պիզէ պէյան էտիյօրսընըզ քի, «Պիզիմ թարաֆըմըզտան իճրա օլունան 'ամէլլէր տէյիլ, ֆագաթ պիզիմ ուղըմըզա իճրա էտիլէն 'ամէլլէր մուճիպի խէլաս 'ամէլլէր տիր»

2. Սիզ «Յիսուս Գրիստոսըն սալահընտան» պահս,

3. Վէ պիզէ «Գրիստոսը», եախօտ «սալահ լիպասընը» կիյմէմիզի նասիհ'աթ էտիյօրսընըզ»

4. Պիզի «Յիսուսա կէլմէյէ», «Յիսուսա ինանմաղա» տավէթիլէ, «'ամէլլէր վասըթասըլլէ տէյիլ, անճագ իման վասըթասըլլէ» գուրթուլաճաղըմըզ պէյան էտիյօրսընըզ:

5. Պու ճիւմէլէ իլէ պէրապէր «Սլյահըն 'ամէլլէրիմիզի գապուլ վէ միւքեաֆաթ» էտէճէյինի տախի թա'լիմ էտիյօրսընըզ Պէնտէնիզ սիզին էֆքեարընըզը տահա էյի անկլամաղը արղու, վէ տէֆ'աթիլէ զաթընըզլէ գօնուլմա-

(912-սև)

7999-37

ղը նիյէթ էյլէտիյիմտէն, պու խոսուստա օւ
լան ճէսարէթիմէ 'աֆլընըզը տիւէրիմ :

Վա'իդ . 'Սֆվ էթմէք մի . Սէվկիւլիւ տօս
թում , սէնին իլէ գօնուչմագ ֆուրսաթընա նա
"իլ օլարըմտան տօլայը զայէթլէ մէմնուն իմ :
Պու խոսուստաքի պէյանաթըմա խասսէթէն
տիգգաթընըզը թէմէննի էտէրիմ :

1. «Պիղիմ թարաֆըմըգտան տէյիլ, ֆա
գաթ պիղիմ ուղըմըգա էտիլէն 'ամէլէր մու
ճիպ ի խէլաս 'ամէլէր տիր" տէտիյիմ սահի՛
տիր : «Ուղըմըգա էտիլէն 'ամէլէր" ինսանլար
արասընտա սաքին օլարըզ օթուզ իւչ սէնէ զար
ֆընտա խէլասքեարըմը թարաֆընտան իճրա
օլունան 'ամէլէր տիր : Բապպ Յիսուս պու
տունեայա էալէն էօլէ+ էլէն կէլմէտի : Ա
նրն ինսան օլմագտան հէփ մագսէտի պու ի
տիյինի զանն էթմէք պէօյիւք խաթա տըր :
Օ հէմ առէմէրին ուղընա էօլէ+ : հէմ տէ
անլէր իչիւն էալմագ մագսէտիլէ տիւնեա
յա կէլտի , վէ Ալլահ ինսանտան էպէտի հա
յաթա նա"իլ օլմասընտան էվվէլ քեամի
լէն սալի՛ն օլմասընը թալէպ էյլէտիյի ճի
հէթլէ պու մագսէտին իճրասը լազըմէտէն ի
տի : Ֆագաթ « ճիւմէտի կիւնահ էթտիքլէ
ըինտէն" (Բօմ . 3 . 23) հէր էրքէք , հէր գա
տըն , վէ հէր չօճուգ , քեաֆֆէտի տախի է
պէտի հայաթա օլան հագգ ու սէլահիյէթլէ
ըինի զայպ էտիպ , էպէտի էօլիւմէ միւսթա
հագգ օլմուչար տըր : էօյլէ իսէ ֆրիստոս
եայընըզ կիւնահքեարըն եէրինէ էլէմ չէք
մէյէ տէյիլ , ֆագաթ հէմ էօլիւմ հէմ տէ
հայաթ կիւնահքեարըն էօլիւմ վէ հայաթը
մագամընտա 'ատտ օլունմասը իչիւն , կիւնահ
սըզ օլարագ իթա'աթը պիր 'էօմը կէչիրմէյէ

կէլտի : Պու սէպէպտէն ըհտուլ՝ ֆրիստոսըն
ինսանա վէրիլպ տէ ինսանըն ապա իթա'աթ
էթմէմիչ օլարըզ շէրի'աթա նը Եսան կէպ ի
թա'աթ էթմէտի զըմնընտա « Ալլահ քէնտի
Օլլընը գարըտան տօլմուչ վէ շէրի'աթ թահ
թընա կիրմիչ օլարագ կէօնտէրտի" (Ղալ .
4 . 4) տէյիւ պույուրմը տըր : Բապպըմըզըն
պէշէրիյէթի վաք վէ կիւնահտան 'արի օլմասը
ճիհէթլէյէ , պիղիմ ֆըսգ ու ֆէսատ իլէ տօլու
օլան թապի'աթըմըզըն թամմ 'աքսի իտի :
Բապպըմըզ քեամիլ սաֆվէթէ վէ քեամիլ
սալահա մալիք օլարընտան « Եէհօլա սա
լահըմըզ" օլտու : Օ սատէճէ Ի'իսալ շայն պիր
'իպրէթ կէօսթէրմէք իւզրէ ինսան օլմայըպ ,
ապա կիւնահ էթմէմիչ մուգատտէս պիր ին
սան 'էօմրիւնիւ կէչիրմէք իւզրէ կէլտի քի , խա
թաքեար ինսան , պէօյլէ պիր մուգատտէս 'էօմր
վասըթասըյլէ հայաթը էպէտիյէյի քէսպ էյ
լէսին :

2. Չէմին իւզէրինտէ իմրարը 'էօմը էյլէ
տիլի զէման ֆրիստոսըն ա'մալը , ազվալը , էֆ
քեարը , էֆ'ալը պիղիմ իչիւն Գողգոթա տա
ղը իւզէրինտէ իճրա էյլէտիյի քէֆարէթ գա
տար լազըմ իտիյինի սիզէ տէֆ'աթլէ պէյան
էյլէմիչիմ : Նաչ իւզէրինտէ թագտիմ էթտիլի
գուրպան վասըթասըյլէ , Յիսուս շէրի'աթըն
իճապ էթտիլի ճէգայը չէքսի , վէ 'ատալէթին
արթըզ պիր կէօնէ մաթլուպը գալմասըղըն
տան , 'ատիլ օլան պիր Ալլահ միւճրիմի 'աֆվ
էտէպիլիլ իտի : Բօմ . 3 . 26 : ֆրիստոսըն քէնտի
էօլիւմիւ վասըթասըյլէ իճրա էթտիլի գուր
պանտան մագսէտ , ֆէտէրի պիղի սէվմէյէ
գանդըմագ տէյիլ , ֆագաթ զալէն հէս էյէրնէ
մուհապպէթին իթթիգասընճա 'ամէլ էթ

մէսինի հա՛նդ գըլմագտան ՚իպարէթ իտի =
 Յովհ. 3. 16: Պագաթ ֆրիստոսըն պիզիմ եէ-
 ըրմիզէ էօլմէսիյէ իթմամ օլունան իթա՛ւթը
 կիւնահքեար իչիւն ՚աֆիլ իսթիհասալ էթտիք-
 տէն պաշգա, անը ճէլլէ Գա՛ւհաճք տախի գը-
 լար = ֆրիստոսըն վէֆաթը կիւնահլար ՚աֆիլը
 իչիւն լազըմ օլաղը միսիլլիւ, ֆեթլեհեմտէն
 Գողգոթա տաղընա գատար օլան մէսէք ի հա-
 յաթընտա իզհար էթտիլի իթա՛ւթը տախի
 պիզիմ ճէննէթէ քէսպի իսթիհագագ էյէմէմիզ
 իչիւն լազըմ իտի = Պու իթա՛ւթ, ֆրիստոսըն
 էօլիւմիւ վասըթասըյէ իթմամ օլունան քեամիլ
 սալահընըն իլք գըսմի իտի = Օ հէմ Ե՛ւս հէմտէ
 «էյա՛ւթիլն պիզիմ քէֆիլիմիզ օլաու = ֆրիստոս
 ինսանըն պիր մախուդ սըֆէթիլլէ միւքէլլէֆ
 օլաղը հէր վաղիֆէյի իֆա էյլէյիպ, ինսա-
 նըն կիւնահքեար պիր շախս հալինտէ միւպ-
 թէլա օլաղը հէր ճէղայ տիւչար օլաու = Օ
 «Գուլ սուրէթինի ալտը» (Փիլիպ. 2. 7) վէ
 պիզիմ եէրիմիզէ շէրի՛ւթա իթա՛ւթ էտէրէք
 կիւնահքեարլարըն եէրինէ գուլ օլաու = Օ կիւ-
 նահքեարլարըն եէրինէ իչքէնճէ չէքիպ պի-
 զիմ իչիւն մէլ՛ուն ՚ատտ օլունտու = Անըն էօ-
 լիւմիւ յթէշտէ եարը եանմը օտունչար կիպի
 պիզի աթէշտէն չըգարըպ (Փիլիպ. 2. 8) Ա-
 նըն հաթթա իսաչ էօլիւմիւնէ միւթիւ՛ օլմասը
 պիզի ճէլլէ նա՛իլ օլմաղա միւսթահագգ գը-
 լար = (Զաք. 3. 2—5 է միւրաճա՛ւթ օլունա =)
 իչթէ «Պիզիմ ուղըմըղա էտիլէն ՚ամէլլէր»
 եախօտ «Յիսուս ֆրիստոսըն սալահը» քէլա-
 մընտան միւրատըմ պու տըր =

Եինէ սանա, Ալլահըն քէլամընտա տախի ա-
 սըլ ըէսուլի թա՛լիմին պու իտիլինի իսպաթ
 էտէյիմ = Բօմ. 5. 19 տա «Պիր ատէմին իթա-

՚աթաղըղը սէպէպիլլէ չօղլար կիւնահքեար
 օլաղը կիպի պիրինին իթա՛ւթըյէ տախի
 չօղլար սալիհ օլաճագլար տըր,՝ տէլիւ օգու-
 ըրը. պու այէթտէ թամմ նէ վէճնլէ կիւնահ-
 քեար օլաղը իսէ թըպգը օլվէճնլէ տախի սա-
 լիհ օլապիլէճէյիմիզի էօյրէնիլիզ: Պուրա-
 տա պիր «նէ վէճլէ» վէ «օլ վէճնլէ» թէշ-
 պիհի վար տըր. խարապըմըղը մուճիպ օ-
 լան իլք ատէմ իյէ խէլասըմըղը մուճիպ օլան
 իքինճի Ատէմին ՚ամէլլէրի մուգայէսէ օլուն-
 մագտա տըր = Մէշէ աղաճընըն փալամութտա,
 եախօտ չիչէյին ղօնչէտէ, եախօտ չայըն փու-
 նարտա, եախօտ եափրագլարըն աղաճտա օլ-
 աղլարը կիպի պիլ իլք ատէմտէ իտիք =
 Պիլ Աղամտաթարլատա հէր պիրի քէնտի սա-
 փը վէ քէօքիւ իւզէրինտէ տուրան պուղտայ
 կիպի տէյիլ իտիք. ֆագաթ իլք ատէմ խա-
 թա էյլէտիլինտէ ճիւճիւ տախի անըն իլէ պէ-
 ըապէր խաթա էյլէտիլիմիզ միսիլլիւ իքինճի
 Ատէմ իթա՛ւթ էյլէտիլինտէ ա՛ւ տախի անըն
 վասըթասըյէ իթա՛ւթ էյլէմիշ օլաուգ = Ա-
 դամ վասըթասըյէ ճիւմէտի պիրտէն կիւնահ-
 քեար, եա՛նի պիրինին խաթասը վասըթա-
 սըյէ ճիւմէտի գապահաթիլը օլաղլարը մի-
 սիլլիւ, պիրինին, եա՛նի ֆրիստոսըն իթա՛ւթը
 վասըթասըյէ ճիւմէմիզ պիրտէն սալիհ վէ
 մուգատտէս օլաղըգ = Ադամ քէնտի թապի՛ի
 նէսլ ու զիւրիլլէթինին քեաֆիֆէսինին պաշը,
 քէօքիւ վէ պէտէնի օլաղը կիպի, ֆրիստոս
 տախի քէնտի ըուհանի նէսլ ու զիւրիլլէթինին
 պաշը, քէօքիւ վէ պէտէնի տիր = Ադամըն կիւ-
 նահը, քեաֆիֆէ ի էվլատընըն կիւնահը օլաղը
 կիպի իքինճի Ատէմ՝ օլան ֆրիստոսըն սալահը
 տախի քէնտիլինին քեաֆիֆէի նէպլինին սալահը

տրը: Յի'իլէն իրթիքեապ էթմէմիշ իտիյիմիզ պիր կիւնան վասըթասըյէ վագթըյէ կիւնան քեարար օլտըղըմըզ միսիլլիւ, Ֆի'իլէն իճրա սընտա պուլունմատըղըմըզ պիր իթա'աթ վասըթասըյէ էլ եէվմ սալիհ օլտուզ: Սըամըն իթա'աթսըղըղը վասըթասըյէ պիզ զայ' օլտըղըմըզ միսիլլիւ, Յիսուսըն իթա'աթը վասըթասըյէ տախի խէլաս պուլտուզ: Պիզիմ խարապըմըզը մուճիպ օլան իթա'աթսըղըզ, պիզիմ տէյիլ, անճագ սա'իր պիր զաթըն, եա'նի Սըամըն օլտըղը միսիլլիւ, խէլասըմըզը մուճիպ օլան իթա'աթ տախի պիզիմ տէյիլ, Ֆագաթ սա'իր պիր զաթըն, եա'նի ֆրիստոսըն տրը: Ճէնապը հագգ պիր ատէմին կիւնանը սէպէպիյէ, ատէմի 'ատալէթ իզթիզ զասընճա ճէնէթտէն թարտ էյէտիյի միսիլլիւ, հէմ 'ատալէթ հէմտէ մէրհամէթ իզթիզ զասընճա պիր ատէմին իթա'աթընտան նաչի ինսանը ճէնէթէ գապուլ էտէճէք տիր: Ալթը պին սէնէ մուգատտէմ իրթիքեապ օլունան կիւնան խարապըմըզը մուճիպ օլտըղը կիպի թագրիպէն իքի պին սէնէ գատար ագտէմ իճրա օլունան սալահ պիզի թէպրիր էտէր, եա'նի անըն վասըթասըյէ Ալլահ կիւնանքեարր սալիհ 'ատտ էտէր: Պու սէպէպտէն Ալլահ պիզի սալիհ, կէօյա պըն նէֆս քէնտիլէրիմիզ կիւնահտան 'արի վէ պէրի թապի'աթ սահիպէրի օլուպ, հէր խուսուստա շէրի'աթըն ահքեամընը իճրա էթմիշիզ գատար սալիհ— հաթթա տահա զիտէ սալիհ 'ատտ էտէր.— Կիւնահչարըմըզ ֆրիստոսա եիւքէտիլտիլ կիպի ֆրիստոսըն սալահը պիզիմ սալահըմըզ 'ատտ օլունուր: «Պիզ անրէ Ալլահըն սալիհիլերի օլտուզ:» (2 Գօր. 5. 21): Իշթէ պու վէճիլէ կէօրիւ

րիւզքի, շէրի'աթ կիւնանքեարը պիլա սալահ պուլուպ անը պիլա սալահ թէրք էյէտի խէտէ, ինճիլ կիւնանքեարը պիլա սալահ պուլուպ, անը զայի'է-լ զայի'է քեամիլ վէ Խուրէ'է-լ Խուրէ'է-լ ճէլիլ օլան պիր սալահա նա'իլ էյէր. զիրա սալահը պիզիմ սալահըմըզ 'ատտ օլունան Յիսուս, հէմ Ալլահ հէմ ինսան իտի: էյէր ֆիթապը մուգատտէսինիզտէ աթիտէքի պէթիլերի պուլուպ օգույաճագ օլուր իսէնիզ, անէր պէնիմ պու պէյանաթըմըն հագիգալթը հագգընտա սիզի տահա զիյատէ իլզամ ու իսքեաթ էյէյէճէքէր տիր: Գան. 9. 24: Բօմ. 3. 21—31: 4. 1—13: 5. 1, 15—21: 10. 3, 4: 1 Գօր. 1. 30: 2. Գօր. 5. 21: Ղալ. 2. 16, 17: 3. 8—14: 5. 4—6: Փիլիպ. 3. 4—9:

Խէլասքեարըմըզըն սիյրէթիստէ կէօրիւլէն պու 'ամէլի, պիզգաթ քէնտիսի իճրա էթմիշ օլտըղընտան «ֆրիստոսըն սալահը» նամըյէ եատ էյէտիլիմիզ միսիլլիւ, Ալլահ անը թէտարիք էթմիշ օլտըղընտան (Բօմ. 1. 17) ֆիթապը Մուգատտէստէ անա «Ալլահըն իզհար էյէտիլի սալահ», վէ իման իլէ գապուլ վէ իմթիսալ օլունտըղը ճիհէթիլէ (Բօմ. 4. 13: 9. 30) «իման սալահը» թէտմիլէ օլունմըջ տրը: Էսէֆ էտէրիմ քի պիզ ֆրիստոս հագգընտա «Եէհօվա սալահըմըզ» տէյիւ տահա սըզ սըզ տիւչիւնմէյէ ալըշմամըզը: Երեմիա վիշյամպէր (Երեմ. 23. 6) ֆրիստոսըն զուհուրընտան ալթը եիւզ սէնէ մուգատտէմ անըն «Եէհօվա սալահըմըզ իսմիլլէ միւսէմմա» օլաճագընը խապէր վէրմիշ տիր: Սալիհ էօրնէյիմիզ օլտըզտան պաշգա, պիզիմ իշիւն Ալլահ թարաֆընտան սալահ «Կէ'է' սալահըմըզ» օլտու: (1 Գօր. 1. 30): Յիսուսըն սալահը քէն

տիւնքին սալահը օլտըղընը պիլմէյէն նիւն քիմնէ-
 լէր անա րապպ թէսմիյէ էտէրլէր: Անլէր Յի-
 սուսա՝ քէնտիլէրի ճէննէթէ միւսթահադգ գը-
 լան տէյիլ, ֆագաթ հէլադու գուրթարան, Կէր-
 էրէ տէյիլ, ֆագաթ էօյիւ պիր խէլասքեար
 նազարըյէ պագաթըլարընտան «քէնտիլէրինն
 սալահընը սապիթ էթմէյէ ճէհա էթմէլէրիյէ
 Ալլահըն սալահընա միւթիւ՝ օլմամագ» թէհ-
 լիքէսինտէ տիրլէր: Էյ, տօսթուս, Յիսուս
 ֆրիստօսըն սալահը խուսուսընտաքի ճէհալէթ,
 ինսանըն քէնտի նէֆսինի սալիհ՝ աատ էթ-
 մէսինին էն պէօյիւք սէպէպի օլտըղընա է-
 մին օլ: Պիր քիմնէ եհնի վէ թէմիզ պիր լիպաս
 էլէ կէչիրմէտիքճէ էսքի լիպասը պիր թարա-
 ֆա աթմագ իսթէմէտիյի միսիլիւ ֆրիստօսըն
 լիյագաթլարընըն մա՝նասընա վագըֆ օլմայան
 պիր կիւնահքեար տախի էօյիւսմ եաթաղընտա
 պիլէ քէնտիլէրինն մա՝հուտ խայր՝ աճէլլէրինի պիլ
 մուհաֆագա անլէրի մուճիպ ի մագֆիրէթ տէ-
 յիւ՝ արգ էտիպ անլէրի պիր թարաֆա աթ-
 մագ իսթէմէզ: Յագաթ էյէր սէն եախօտ պէն
 պէօյլէ պիր քիմնէնին եանընա կիտիպ տէ ա-
 նա խիթապէն «իշթէ պուրատա ճանըն իչիւն
 իքի լիպաս վար տըր, անլէրտէն պիրինի սէչ-
 մէլիսին, պունլարտան պիրի սէնին՝ էօմիրիւն-
 տէ իճրա էթտիլին՝ աճէլլէրտէն, տիկէրի Յի-
 սուս ֆրիստօսըն սէնին իչիւն իճրա էթտիլի
 աճէլլէրտէն, պիրի Կէրէլլէր թապի՝աթ, տի-
 կէրի Կէրէլլէր թապի՝աթ՝ աճէլլէրինտէն եա-
 վըլմը տըր: Պիրինճի նէվ՝տէն օլան էլպիտէ-
 յի կիլինտիլին հալտէ, Ալլահըն հուզուրընտա
 սէնին գուսուրը վէ կիւնահըլ հալինտէ կէօ-
 րիւնիւրսիւն, զիրա Բուհիւլ Գուսուրն եարտը-
 մըյէ էթմիշ օլտըղըն՝ աճէլլէր պիլէ, հաթթա

էն զիյատէ տինտար քիմնէլէրտէ, պագի դալմըշ
 ֆէսատ սէպէպիւնտէն նապաք տըրլար: Տիկէր
 էլպիտէյի կիլտիլին հալտէ Ալլահ սէնի, քէն-
 տիլին րազի օլտըղը սէվիլիւ օղլուներն ի-
 թա՝աթըյէ մէսթուր կէօրէճէք վէ օղլուներն
 սէպէպիլլէ սէնտէն տախի րազի օլաճագ տըր:
 Հագիւրաթըն պու պէյանաթը իւզէրինէ՝ աճէ-
 պա օ «Ահ, խէլասքեարըմըն լիյագաթ ու մէզի-
 յէթլէրիլլէ գափիլը օլարագ էօլէյիսմ, պէնիսմ էն
 պէօյիւք խայր՝ աճէլլիսմ պիլէ զահիր օլմասըն:
 Ալլահըն հուզուրընա քէնտի՝ աճէլլէրիլլէ տէ-
 յիլ իլլա էլլէլլէ խէլասքեարըմըն՝ աճէլլէրիլլէ
 չըգայըմ: Պէն շէրի՝աթտան օլան քէնտի սա-
 լահըմա տէյիլ, անճագ Մէսիհէ օլան իման
 վասըթասըյէ, եա՝նի իման թարիղիլլէ Ալլահ
 թարաֆընտան օլան սալահա մալիք օլարագ
 անտէ պուլունմագը արգու էտէրիսմ» (Փիլիպ .
 3. 9) տէյիւ նիտա էթմէյէ մէճպուր օլմաճ
 կէօրմէք, քէզալիք ֆրիստօսըն մուճիպ ի թէպ-
 րիր օլան սալահընտա մէվճուս քէմալիլլէթի
 կէօրմէք իւզրէ «գալպիլինին կէօլլէրի թէնվիլ
 օլունուր իսէ» մէրգուսմ սանա «Պէնիսմ պու-
 անէ տէյին սալա պու միսիլիւ հագիլի սէլա-
 մէթէ նա՝իլ օլտըղըմ եօգ տըր: Պիլ իմանլէ
 թէպիր օլունմըշ օլմաղլէ Բուլլէլլէ Յիսուս
 ֆրիստօսըն էլլէլլէլլէ ինտ Ալլահ սէլամէթէ մա-
 լիք իլլ (Բօմ. 3. 1) միւպարէք վէ թէսէլ-
 լիպալիշ քէլամլարըն գուվլէթիլլին շիմտի հիսս
 էտիյօրըմ» տէյէճէք տիր:
 3. Պիլ շիմտիլէ գատար լիպաստան պահս
 էթտիք. սէն պանա պէնիսմ սիղէ պա՝ղէն ֆրիս-
 տօսը կիլմէյի նասիհաթ էթտիլիսմ իսթար
 էտիյօրըն, Ալլահըն քէլամը տախի պէօյլէ էթ-

մէնիդի նասիհաթ էտէր: Ղալ. 3. 27 տէ միւ՝
 մինչերին՝ Գրիստոսը կիյմիշ իտիքէրի զիքը, վէ
 Մատթ. 22. 11 տէ Գրիստոսըն սալահը պիր լիպա-
 սա թէշպիհ օլունմըշ տըր. «Օրատա տիւյիւն
 լիպասը կիյմէմիշ պիր ատէմ կէօրտիւ:» Բէզա-
 լիք Ես. 6. 10 տա «Պանա խէլաս էսվապը կիյ-
 տիրտի վէ պանա 'ատալէթ էլպիսէսի կիյտիր-
 տի» տէնիլմիշ տիր: «Գրիստոսը կիյմէք» մէ-
 ճադի պիր թա'պիր օլուպ, անտէն միւրատ
 վիւճուտըմըզա լիպաս կիյմէյէ էլ վասըթա օլ-
 տըզը միսիլլիւ իմանըն պաշ էլի իլէ տախի ճա-
 նը միւղէյէն գըլմագ իւզրէ միւ՝ մինին Գրիս-
 տոսըն ֆադիլէթէրինի գապուլ էթտիյինի 'ի-
 շար էթմէք տիր: Յակոբ պէօյիւք պիրատէրի-
 նին էլպիսէսինի կիյերէք պէրէքէթէ նա՝ իլ օլ-
 տու: Մէդքիւր էլպիսէ քէնտիսինին օլմայըպ
 տա անը կիյմիշ խտիյի միսիլլիւ, միւ՝ մինչը
 տախի պէրէքէթէ քէնտի ֆադիլէթէրի վէ
 մուգատտէս սիյրէթէրի էլպիսէսի իշինտէ տէ-
 յիլ, ֆադաթ պէօյիւք Պիրատէրէրի օլան
 Գրիստոսըն սալահ էլպիսէսինի կիյերէք նա՝ իլ
 օլուրլար: «Իւզէրինէ գօտըզմ՝ զիյնէթիմէ
 հիւսնին քէմալ պուլտու տէյիւ Բապպ պուլու-
 ըըը:» Եզեկ. 16. 14:

4. «Յիսուսա կէլմէք իշին» սիգէ նասի-
 հաթ էյլէմէքտէն միւրատըմ՝ ճանն անա կէլ-
 մէսինի, Անը խահիշլէ խէլասքեար վէ Բապպ
 տէյիւ գապուլ էթմէսինի իշ'ար էթմէք տիր:
 «Յիսուսա կէլմէք», «Յիսուսա ինանմագ» վէ
 «Յիսուսա իման» քէլամլարըյլէ պիզ 'այնի շէ-
 յի անկլարըզ, պիր քիմնէ իմանա միւքեաֆա-
 թէն տէյիլ, ֆադաթ իման վասըթասըյլէ թէպ-
 րիր օլունուր, վէ պիզ «Եսլմըշ իան վասըթասըյլէ
 խէլաս պուլմուշ» եախօտ «իման վասըթասըյլ-

լէ թէպրիր օլունմըշ» տէտիյիմիզ զէման միւ-
 ըատըմըզ իմանտա պիր լիյագաթ օլտըզընը,
 եախօտ իմանըն խէլասըմըզըն վասըթասը օլ-
 մագտան զիյատէ պիր շէյ խտիյինի պէյան էթ-
 մէք տէյիլ տիր: Գարըյա շիֆա վէրէն գուվ-
 վէթ Գրիստոսըն էլպիսէսինէ տօգունան էլտէն
 տէյիլ (Ղուկ. 8. 43, 44) ֆադաթ տօգունու-
 լան Գրիստոստան նէ՝ շէթ էյլէտիյի միսիլլիւ
 (Ղուկ. 8. 46) միւ՝ մինին Գրիստոսըն հայաթ վէ
 մէմաթընըն մահսուլընը գապուլ էթմէքտէ
 ինանմագ եախօտ իման տախի 'այնի վէճէյէ
 վասըթա ի նագլ տըր: Թէպրիր էտէն իման
 Բիթապը Մուգատտէսին քեաֆֆէի հադի-
 գաթլարընա ինանտըզընտան Ալլահըն քէլամը-
 նա օլան իմանը Յիսուս Գրիստոսա օլան իման-
 տան թէֆրիզ էթմէլիլիզ: Գրիստոսա վէ Անըն
 քէլամընա ինանմագ մադֆիլիէթէ վէ Անըն սա-
 լահընըն քէմալիլիլինէ ինանմագ տըր: Պուն-
 տան պաշգա Գրիստոսա օլան իման էօլիւ պիր
 իման տէյիլ, իլլա եաշայան վէ 'ամիլ օլան պիր
 իման տըր, զիրա մէդքիւր իման Բուհ իլ Գուտ-
 սըն գուվլէթի վասըթասըյլէ գապպտէ հասըլ
 օլուպ տիւնեայա զալիպ օլուր (1 Յովհ. 3. 4) վէ
 Ֆիքրի թէնվիր վէ մուճիպ ի հայաթ օլան թէվ-
 պէ հասըլ էտէր: Պու իման սատէճէ կիւնահ
 ճէգասընտան խէլաս պուլմագլէ քէսպ ի գա-
 նա՝ աթ էթմէյիպ կիւնահ ճիւրմիւնտէն վէ մու-
 հապպէթիստէն գուրթուլմագ խուսուընտա
 ճիտտի պիր արզու իզհար էյլէտիյի միսիլլիւ
 էպէտի աթէշին՝ ճիւրմ ի ինաննի իշին վէք
 աղըր պիր միւճագաթ, վէ «ինթիգամ ալան»
 Ալլահըն հադգորըզ օլմատըզընը եզրար ու ի՝
 թիրաֆ էտէր: Պու իման կիւնահ քեարըր Բի-
 թապը Մուգատտէսէ միւրաճա՝ աթ էթմէյէ

վէ Ալլահն հուզուրընտա տիղ չէօքմէյէ մէճ-
 պուր էտէր (Ամալ. 17. 11, 12: 9. 11), վէ պու-
 վէճհլէ մէրգում գուգու պիր մախլուգ տէյիլ
 ֆագաթ էէնէ պիր մախլուգ օլուր: (2 Գօր. 5. 17:)
 Պու իման տէրուն ի ինսանտա թէպտիլթ հա-
 սըլ էթտիլինտէն ինսան իպատէթքեար, ու-
 յանրգ, միւթէվազը՝ օլուր: Օ անըն դալլինի
 թաթհիր էտիպ «մուհապպէթլէ 'ամիլ օլուր»
 Ղալ. 5. 6: Մէզքիւր իման իհսան օլունան մաղ-
 ֆիրէթի վէ սալահը գապուլ էյէտիլի սըրա-
 տա «Սիղէ եէնի եիւրէք վէրէճէյիմ՝ վէ տէ-
 րունինիղէ եէնի րուն գօյաճաղըմ» (Եզեկ.
 36. 25—27) վա'տընը տախի խաթըրտան չը-
 գարմազ: Գէնտի շախսընը թէպրիյէ էտէրէք
 իմանա մալիք օլան քիմսէ, քէնտի թապի'աթը-
 նը թագախ էթմէք իւզրէ րուն իւլ Գուտար
 գապուլ էտէր: Եփես. 1. 13: Ղալ. 3. 13, 14:
 իշթէ պու սէպէպտէն միւ'մինլէր մուգատտէս
 — «էյի 'աֆլէրէ ղայրէթքէլ վէ խասս գալմ» —
 տըրլար: Անլէրին՝ Ալլահն իշի ուղընա իշլէյէ-
 ճէք հէմ էլլէրի հէմ տէ գալլլէրի վար տըր:
 'ինայէթլէ խէրաս պուլմուշ օլարգլարընտան տի-
 րի պիր իման վասըթասըլլէ Գրիստոս իլէ
 պիրլէյմէնին միւպարէք հալընը հէլաք օլան կիւ-
 նահ. քեարլարա պիլտիլիլլէր: Կիւնահ. քեար խէ-
 լաս պուլմըլ պիր հալտէ պուլունտըղը զհանգու
 տըր քի Ալլահն գապուլ վէ միւքեաֆաթ
 էթմէյէ րազի օլաճաղը խայր 'ամէլլէր իճ-
 րասընա գուշուր, «զիրա պիղ անլէրտէ սիւ-
 լուք էյլէմէմիղ իւզրէ Ալլահն մուգատտէմա
 հաղըրլատըղը էյի 'ամէլլէր իշիւն (Յիսուս
 Գրիստոսա էյի 'ամէլլէրտէ տէյիլ) Յիսուս
 Գրիստոսա խալգ օլունմըլ օլարագ անըն
 'ամէլլէրիլ:» Եփես. 2. 10:

5. Ալլահ պիղիմ 'ամէլլէրիմիղի գապուլ,
 վէ միւքեաֆաթ էտէր տէտիլիմտէ, 'ամէլ-
 լէրլէ տէյիլ աճագ իման իլէ թէպրի օլունմագ-
 թա'լիմի 'ալէյհինտէ խտարէ ի լիսան էթտիլիմի
 զանն էթմէյինիղ: Բօմ. 3. 28: Խրիսթիյանըն
 Ալլահ թարաֆընտան գապուլ վէ միւքեաֆաթ
 օլունան 'ամէլլէրի, գապուլ օլունմարղա վա-
 պըթա օլան 'ամէլլէրտէն, եա'նի Գրիստոսըն
 'ամէլլէրինտէն պիւսպիւթիւն ֆարղլը տըրլար:
 Տէտիլիմիղի պիր միսալ իլէ իղահ էտէլիմ:
 Ֆարղէտէլիմ քի պիր կէմի էճնէպի պիր
 մէմէքէթ սահիլինտէ փարէլէնմէքլէ, գարան-
 լըգ վէ ֆուրթունալը կէճէտէ թա'իֆէլլէր
 ղարգ օլմագ թէհլիքէսինտէ տիրլէր: Անլէրին
 մէզքիւր մուխաթարալը հալընը իլք տէֆ'ա
 մէմէքէթին մէլիլի քէչֆ էտիպ գահրէմանանէ
 պիր ճէսարէթլէ տէրհալ անլէրի սահիլ ի սէլա-
 մէթէ չըգարմաղա միւպաչէրէթ էտէր: Թա'ի-
 ֆէլլէրտէն անճագ պիր գաչը մէլիլէ թէպիմ
 օլարգլարընտան, մէլիք անլէրի սալիմէն սա-
 հիլ ի սէլամէթէ չըգարըր, սա'իրլէրի խսէ
 ղարգ օլուրլար: Մէլիքտէն պիր վէճհլէ այըլ-
 մագ խաթմէտիլլէրինտէն քէնտի վաթանլա-
 ընա ալա 'ալտէթ էյլէմէյէ գարար վէ-
 ըրլէր: Մէլիք քէմալը տիգգաթլէ անլէրին
 թալը ու հարաքէթինի կէօղէտիպ, անլէրէ
 իճրա էյլէտիլլէրի խրտմէթլէրինտէն տօլայը
 միւքեաֆաթ էտէր: 'Աճէպա պու քիմսէլլէրին,
 պու վէճհլէ միւքեաֆաթ օլունտըգլարը սէ-
 պէպտէն, «էթտիլիմիղ խրտմէթլէր պիղի
 ղարգ օլմագտան ազատ էյլէտի» տէյիւ տիւ-
 շիւնմէլլէրի միւնասէպէթսիղ վէ էն ալլագ-
 նանքէօրլիւք օլմա'ղ մը. վէ պու հալտէ քէնտի
 միւքեաֆաթլարընտան մահրում օլմաղլար մը:

Անկէր էլէլ հիւքմտար վասըթասըյէ գուր-
 թուլարլար, պ'պէհո շտարան և շիֆէր էքիլիւ-
 «ըստ» հիւքմտարըն թահսին էթտիլի 'ամէլ-
 լէր իճրասընտա պուլունտըլար: Շիմտի, տօս-
 թում, պու միսալը քէնտիմիզէ թաթպիզ
 էտէլիմ: Պիզ զայ' օլմուշ հալտէ իտիք, հէ-
 ման հէման ճէհէննէմ կիրտապընա զարգ օ-
 լաճագ իտիք, վէ Բապպ Յիսուս «էօթէյէ
 պէրիյէ պագըպ քիման օլմատըղընը կէօր-
 տիւքտէ» պիզգաթ քէնտիսի պու գա-
 րանըզ վէ կիւնահ իլէ տօլու օլան տիւնեայա
 կէլտի քի պիզ լիյագաթ վէ մէզիյէթ ի ին-
 սանիյէնին գաղազէտէ կէմիսինի թէրքէ, քէն-
 տիմիզի, ճէլալէ կէօթիւրիւր խէլաս սանտա-
 լընա աթալըմ: Օ զաղապլանմը 'ատալէթ ի
 իլահիյէնին սէլ վէ տալլարընա կէօյիւս կէ-
 ըրէքէ պիզի սահիլ ի սէլամէթէ չըզարմըշ
 տըր: խէլասքերըմըզ օլան զաթ պունտան
 պէօյէ Բապպըմըզ տըր: Պիզ «պունտան
 պէօյէ զարիպ վէ միւսաֆիր օլմայրպ անճագ
 մուգատտէպէրին միլլէթտաշլարը վէ Ալլահըն
 էհլ ի պէյթիւտէն իզ» Եփես. 2. 19: «Քրիս-
 տոսըն մուհապպէթի» — Անըն պիզէ օլան մու-
 հապպէթի — «պիզի մէճպուր էտէր» (2 Գոր.
 5. 14): «Պիզ անը սէվէրիզ, չիւնքի էվլէլա
 օ պիզի սէվտի» 1 Յովհ. 4. 19: Պիզիմ
 պէօյիւք խէլասքերըմըզ խըտմէթէրիմիզի
 նազար ր ի'թիպարա ալըպ լութֆէն քէնտիսին
 խէլաս պուլըշ գուլլարընը 'ամէլլէրինէ կէօրէ
 միւքեաթաթ էթմէք նազարընտա խօշ կէօ-
 րիւնմիւշ տիր: իմտի խէլասըմըղըն «պէպէ
 տէյիլ, անճագ շիֆէն օլան 'ամէլլէրիմիզի
 զիքր էտէրէք պէօյիւք նանքէօրիւք կէօս-
 թէրէլի'մ մի: Պիզի գուրթարան 'ամէլլէր

պին սէքիզ եիւզ շու գատար սէնէլիք 'ամէլ-
 լէր օլուպ, պիզ տօղմաղտան 'ասըլարճա էվ-
 վէլ իճրա օլունմըշլար տըր: խէլաս պուլմամըզ
 իչիւն տէյիլ, անճագ խէլաս պուլըղըմըզ իչիւն
 'ամիլ օլուրըզ: Եփես. 2. 10: Պիզ հայաթա
 նա'իլ օլմամըզ իչիւն տէյիլ, անճագ հայաթա
 նա'իլ օլուրըմըզ իչիւն իշլէրիզ: Պիզիմ 'ի-
 նայէթ ի իլահիյէյէ մաղհարիյէթիմիզ վէ ճէն-
 նէթէ ի'ատէ օլունմամըզ խաթըր իչիւն քէնտի
 ճանընր թէհիլքէյէ իլգա էթտիքտէն պաշգա
 անը ֆէտա էտէն րահիմ խէլասքերըմըզ մու-
 ճիպ ի հագարէթ օլան պու միսիլիւ պիր ֆիքրի
 աօլա խաթըրմըզտան կէչիրմէյէլիմ: «Պիզէ
 տէյիլ, եա Բապպ, պիզէ տէյիլ, անճագ քէն-
 տի իմիսինէ շէրէֆ վէր» Մէզ. 115. 1: «Ամնա
 հէր նէ իսէմ Ալլահըն 'ինայէթիյէ իմ»
 1 Գոր. 13. 10: վէ տիյանէթ իլէ թագվա ճի-
 հէթիյէ էտիլէն հէր պիր թէրագգիւնին ճէ-
 լալտէ քէնտիսինէ մախսուս թէ'սիրի օլաճա-
 զընա ինանըր իսէմ տէ, սահիպ ի Մէզմուր
 իլէ պէրապէր «Մէնին, եալընըզ սէնին 'ատա-
 լէթիսի զիքր էտէճէլիմ» տէրիմ: Մէզ. 71. 16:
 իչպու մատտէյէ միւնատէպէթի օլուրը ճի-
 հէթիլէ ինկիլթէրրա իլէ իրլանտանըն միւթ-
 թէհիա քիլիսէսի 'ագա'իտ ի տիսիյէսինին
 11^{հօճի} վէ 12^{հօճի} մատտէլէրիսին միւնտէրիճաթը
 պէր վէճհ ի աթի զիքր օլունուր:
 Պիզ Ալլահըն նազարընտա եալընըզ Բապ-
 պըմըզ վէ խէլասքերըմըզ Յիսուս Քրիստոսըն
 լիյագաթ ու խաթիհգաղըյէ, քէնտի ա'մալ
 վէ լիյագաթլարըմըզ տէյիլ, անճագ իման
 վասըթասըյէ սալիհ 'ատա օլունուրըզ: իմտի
 պիզ եալընըզ իմանլէ թէպրի օլունուրըզ
 տէյիւ օլան թա'լիմ վէք սահիհ պիր թա'լիմ

օլուպ թէսէլլի իլէ տօլու տըր : ֆեղպլիք ի-
մանըն սէմէրէսի օլուպ թէպրիյէտէն նէշ"էթ
էտէն ա'մալ ք խայրիյէ, կիւնահլարըմըղը տէֆ'
ու ըէֆ' էտէմէտիքլէրի միսիլլիւ, հիւ.քմ' Ուլ-
լահըն շիտտէթինէ տախի տայանամաղլար իսէ
տէ, ֆրիստոս վասըթասըյլէ Սլլահըն 'ինտինտէ
խօշ վէ մագպուլ տըրլար, վէ հէր հալտէ հա-
գիգի վէ տիրի պիր իմանտան նէշ"էթ էտէր-
լէր, շէօյլէ քի աղաճ քէնտի մէյվէսինտէն
թանըլտըղը միսիլլիւ, տիրի պիր իման տախի
քէնտի 'ամէլլէրիյէ թանըլըր :

Իշթէ կէլտիմ' պի ֆագիլէթ,
Եէք իւմիտիմ' օլ քէֆարէթ,
Պանա տա էթտիյին տա'վէթ,
Եա միւպարէք Գուզու կէլտիմ' :

Իշթէ կէլտիմ', չօդ, կիւնահըմ,
Միւճրիմ' իմ պէն, Եօդ սալահըմ,
Ս'Ն փաքլէսին պէնի դանըն,
Եա միւպարէք Գուզու կէլտիմ' :

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0623348

5

